

چند خط تاریخ

جایگاه نوازندگان در عهد ناصری

یکی از موضوعاتی که کمتر به آن پرداخته و درباره آن صحبت می شود، رواج انواع موسیقی در دوره قاجار است؛ حجم بالای وقایع سیاسی و اجتماعی در این دوره، مجالی به مورخان و پژوهشگران برای غور بیشتر در تکیه های موسیقی دانان ایرانی این عصر ن داده است و آثاری مانند «سرگذشت موسیقی ایران»، نوشته زنده یاد استاد روح... خالقی، تنها بخشی از این موضوع را پوشش می دهد و به رابطه آن با اجتماع و جایگاه موسیقی در جامعه و در دربار، چندان نمی پردازد. در دوره ناصرالدین شاه، موسیقی در بسیاری از مراسم ایرانی، اعم از رسمی و غیر رسمی، رواج داشت و به مناسبت های مختلف، از شادی گرفته تا عزاء، مورد استفاده قرار می گرفت. نوشتاری که در پی می آید، فرازی از مقاله «پژوهشی در موسیقی و سازهای موسیقی نظامی دوره قاجار» از ساسان فاطمی است که در آن به انواع موسیقی و گروه های نوازنده در دوره ناصرالدین شاه و محل استفاده از آن ها، به اختصار اشاره شده است که دانستن آن خالی از لطف نیست: «دسته های موسیقی مخصوص دربار ناصری را سه گروه یا قشر نوازنده تشکیل می دادند؛ نخست، دسته های موزیک نظامی که با سازهای بادی و کوبی ایرانی و اروپایی در سلام های رسمی و روزهای عید و جشن و مجالس تعزیه خوانی شاهانه در تکیه دولت، همراه با دسته های دیگر موزیک نظامی حاضر می شدند. این دسته ها را استادان موسیقی غربی و ایرانی رهبری می کردند. دوم، دسته های نوازندگان غیر نظامی که سازهایشان بیشتر زهی بود و آن ها را «عمله طرب خاصه» می نامیدند. سوم، هنرمندان برجسته و نامی موسیقی که معمولاً به صورت تکنوازی هر یک با ساز مورد علاقه خود، تار یا کمانچه یا سنتور، برای شاه می نواختند. اما گروه اخیر هم، در واقع، همان «عمله طرب خاصه» بوده است. در ضمن، موسیقی دانان دیگری هم وجود داشته اند که به آن ها «عمله طرب» (بدون صفت خاصه) می گفته اند و عبارت بوده اند از مطربانی که به صورت دسته ای فعالیت می کرده و در جشن ها و مراسم شادمانی دربار حضور می یافته اند.»

ساسان فاطمی: پژوهشی در موسیقی و سازهای موسیقی نظامی دوره قاجار؛ مجله انسان شناسی: شماره ۳، ص: ۳۰۲

صفحه آرایی

واحد صفحه آرایی روزنامه خراسان
سفارش می پذیرد

۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰
layout@khorasannews.com

استاد گرامی**جناب آقای دکتر ایمانی جاجرمی**

انتخاب شایسته جنابعالی را در

هشتمین دوره انتخابات هیئت رئیسه**گروه تخصصی برق****سازمان نظام مهندسی****استان خراسان رضوی**تبریک عرض نموده و توفیق روز افزون
حضرتعالی و سایر منتخبین را از خداوند متعال
خواستاریم.**شرکت فنی مهندسی**
انبیه هوشمند پاژ

۰۵۱۳۷۲۴۶

خراسان**پیش غیرضروی آگهی های تریک، تقدیر و تشکر**

پذیرش تلفنی:

۳۷۰۰۹۹۹۹

پذیرش تلگرافی:

۰۹۱۵۴۷۱۱۳۰۰

۰۵۱۳۷۲۴۶

بانوی آهنین، پای درس طالع بین هندی!

گزارش خواندنی «دیلی تلگراف» از مشاوره های دایمی «مارگارت تاجر» با طالع بینان هندی در دوران ۱۱ ساله نخست وزیری

او، جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ایران آغاز شد و دولت تاجر، در همراهی با صدام، از هیچ اقدامی فروگذار نکرد. مارگارت تاجر، سرانجام در سال ۲۰۱۳ میلادی (۱۳۹۲ ه.ش)، پس از مدت ها دست و پنجه نرم کردن با بیماری، در ۸۷ سالگی درگذشت.

■ آیا تاجر واقعاً آهنین بود؟

مارگارت هیلدا رابرتس که پس از ازدواج با دنیس تاجر، از تاجران ثروتمند انگلیسی، به مارگارت تاجر معروف شد، در سال ۱۳۰۴ ه.ش در لندن و در خانواده ای متوسط به دنیا آمد و تحصیلات خود را در دانشگاه آکسفورد و در دو رشته شیمی و حقوق پی گرفت. به نظر می رسید که رویکرد منطقی او در تحلیل مسائل و اقدامات قاطعانه ای که بر انجام آن ها پی می فشرد، ناشی از روحیه مستحکم و آهنین وی باشد؛ اما در سال های پایانی عمر وی، برخی از مطبوعات

انگلیس گزارش هایی را منتشر کردند که پشت پرده صلابت بانوی

آهنین بریتانیا را جور دیگری نشان می داد. «دیلی تلگراف»، روزنامه معروف انگلیسی، چاپ لندن که از سال ۱۲۳۴ ه.ش منتشر می شود، در مقاله ای جنجالی و با استناد به شهادت برخی شاهدان و نیز، خاطرات وزیر خارجه اسبق هند که روزگاری در لندن به عنوان کارمند سفارت کشورش به کار مشغول بود، از ارتباط مارگارت تاجر با طالع بینی هندی به نام «چاندرا سوآمای» پرده برداشت. بر اساس این گزارش، تاجر حتی پیش از به دست آوردن ریاست حزب محافظه کار، با این طالع بین هندی جلسات مداوم برگزار می کرد و پس از کسب کرسی ریاست، به این نشست ها، نظمی ثابت و بدون تغییر بخشید. این که تاجر چطور «سوآمای» را پیدا کرده است، دقیقاً معلوم نیست. اما گزارشی که «شری ناتوا سینگ» وزیر خارجه اسبق هند در این باره ارائه کرده و دیلی تلگراف از آن برای تنظیم گزارش خود بهره کافی برده است، نشان می دهد که «سوآمای» در جلسات خود با تاجر، پیشرفت های وی را پیشگویی می کرد و با تحقق یافتن آن ها، تاجر بیشتر وابسته به جلسات طالع بینی با «سوآمای» می شد. ناتوا سینگ مدعی است که طالع بین هندی، حتی نخست وزیر شدن مارگارت تاجر را هم پیش بینی کرده بود! اگر این ادعا را درست بینگاریم، می توانیم به دلیل اعتیاد بانوی آهنین به جلسات طالع بینی پی ببریم.

تاجر با وجود ارائه دلایل منطقی از سوی مشاورانش در باره ایرادهای موجود در طرح های تنظیمی وی، در تصمیم هایی که پس از مشاوره با طالع بین هندی می گرفت، همیشه مرعش یک پا داشت!

■ قرارهای بی تغییر

قرارهای تاجر و طالع بین، معمولاً توسط سفارت هندوستان هماهنگ می شد و محل برگزاری جلسات، دفتر تاجر بود که آن را هنگام برگزاری مراسم طالع بینی، با شکلی خاص و طبق نظر طالع بین هندی، تزئین می کردند. طبق گزارش دیلی تلگراف، تاجر هیچ وقت جلسات خود را با طالع بین هندی لغو نمی کرد؛ این جلسات ولو ۱۰ دقیقه هم که شده، برگزار می شد؛ در همین جلسه ها بود که تاجر سیاست های خود را تنظیم می کرد و سپس در مجلس عوام یا هر مکان دیگری، با قاطعیت درباره آن ها سخن می گفت. جالب این جاست که تاجر با وجود ارائه دلایل منطقی از سوی مشاورانش درباره ایرادهای موجود در طرح های تنظیمی وی، در تصمیم هایی که پس از مشاوره با طالع بین هندی می گرفت، تغییری ایجاد نمی کرد و همیشه مرعش یک پا داشت! طالع بین هندی در برخی جلسات، طلسم هایی را آماده می کرد و در اختیار تاجر قرار می داد تا به اصطلاح بر اعتماد به نفس وی بیفزاید؛ اما بالاخره در روی یک پاشنه نچر خید و هنگامی که سیاست های انعطاف ناپذیر تاجر، عرصه را بر مردم انگلیس و سیاستمداران این کشور تنگ کرد، او ترجیح داد که قدرت را به فرد جوان تری از حزب محافظه کار بسپارد و خود، به حضور در مجلس عوام و چانه زنی درباره آن چه فکری می کرد در دست است، ادامه دهد. آیا تاجر در این دوره هم با طالع بین هندی رابطه داشت؟ کسی به درستی نمی داند و گزارش دیلی تلگراف هم به این دور ورود نکرده است. اما در یک موضوع نمی توان تردید کرد و آن این که تاجر، یک خرافاتی تمام عیار بود و در این قضیه، با کسی تعارف نداشت. جالب است که او، پیش از نخست وزیری، هم در کسوت شیمیدان و هم در قالب حقوقدان، مشاغلی را به دست آورده بود، اما هیچ کدام به مذاق وی خوش نیامد؛ شاید تاجر در آن دوران هم طالع بینی داشته که او را از ادامه کار در رشته شیمی یا حقوق، منع می کرده است!

«جامع التواریخ» خواجه رشیدالدین؛ نخستین تاریخ جهانی

او، بلکه توسط مستشرقان اروپایی قرن نوزدهم رواج یافته است. تقریباً تمام مؤرخان ایرانی، جامع التواریخ را به عنوان «تاریخ مغولان» می شناخته اند و نه تاریخ عمومی عالم. تنها در قرن نوزدهم بود که مستشرقان اروپایی ارزش جدید این اثر را به عنوان تاریخ مفصل جهان کشف کردند. پیش از رشیدالدین نیز، تلاش هایی برای نوشتن تاریخ عالم انجام شده است، ولی هیچ کدام وسعت و ژرفای جامع التواریخ را ندارد که از چین تا اروپا را در برگیرد.

سفریان و ضمیمه ای در باب فاطمیان و اسماعیلیان است. آخرین فصل جلد دوم، به تاریخ اقوام و ملل غیرمغول، شامل ترکان، چینی ها، بنی اسرائیل، افرنج و هند اختصاص دارد. جلد سوم، اثری جغرافیایی بوده که چیزی از آن به جا نمانده است. وی درباره تصریح خاورشناسان به ویژگی های منحصر به فرد جامع التواریخ و این که برخی آن را نخستین تاریخ جهانی به سبک علمی می دانند، تصریح کرد: چنین تعبیری از جامع التواریخ، نه توسط مؤرخان هم عصر رشیدالدین یا مؤرخان بعد از

رشیدالدین جامع التواریخ را در دهه اول سده هشتم هجری قمری، به سفارش غازان خان و اولجایتو، ایلخانان مغول، در سه مجلد و با این تفصیل تألیف کرد: جلد نخست که «تاریخ مبارک غازانی» نام دارد، به تاریخ مغولان و ترکان اختصاص یافته است. جلد دوم شامل دو بخش است که بخش اول آن در باب تاریخ اولجایتو، از بین رفته است. بخش گزارش اینبا، محمدرضا غیاثیان که مطالعات فراوانی بر اثر مشهور خواجه رشیدالدین فضل... همدانی داشته است، می گوید:

مکتوبات تاریخی

یک پژوهشگر متون تاریخی معتقد است: در قرن نوزدهم، مستشرقان اروپایی ارزش جدید «جامع التواریخ» را به عنوان تاریخ مفصل جهان کشف کردند. پیش از رشیدالدین نیز، تلاش هایی برای نوشتن تاریخ عالم انجام شد، ولی هیچ کدام وسعت و ژرفای جامع التواریخ را نداشت که از چین تا اروپا را در برگیرد. به گزارش اینبا، محمدرضا غیاثیان که مطالعات فراوانی بر اثر مشهور خواجه رشیدالدین فضل... همدانی داشته است، می گوید:

آگهی فروش یک قطعه زمین مسکونی واقع در شهر گناباد

اداره کل راه و شهرسازی خراسان رضوی

این اداره کل در نظر دارد در اجرای ماده ۹ قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن، قطعه ذیل را از طریق مزایده به صورت نقد به فروش برساند، لذا متقاضیان محترم می توانند جهت بازدید به آدرس گناباد، بلوار شهداء، نبش خیابان امامت، اداره راه و شهرسازی گناباد مراجعه نمایند. ضمناً کلیه مراحل مزایده اعم از دریافت و تحویل اسناد از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به آدرس اینترنتی (www.setadiran.ir) می باشد. لذا جهت شرکت در مزایده داشتن توکن حقیقی یا حقوقی (شرکتها) الزامی بوده که جهت عضویت در سامانه فوق از طریق دفاتر منتخب پیشخوان دولت در سایت مذکور تماس حاصل نموده و یا از طریق دفاتر اسناد رسمی مجاز، توکن اخذ نمایند. شایسته است هرگونه ابهام و یا سوال را از طریق تلفن ۰۵۱۵۲۵۵۱۸۱۳ و ۰۵۱۵۲۵۲۵۱۹۹۰ با اداره راه و شهرسازی شهرستان گناباد تماس و رفع ابهام گردد. توزیع اسناد شرکت در مزایده از تاریخ انتشار آگهی ۹۸/۱۱/۶ لغایت ۹۸/۱۱/۱۷ می باشد.۱- اخذ فرم های شرکت در مزایده و تحویل پیشنهادات منضم به فیش واریزی ۵ درصد قیمت پایه مزایده، به حساب اعلام شده به عنوان سپرده فقط در ایام تعیین شده فوق از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (سامانه ستاد) امکان پذیر می باشد. ۲- به پیشنهادات فاقد سپرده و یا کمتر از ۵ درصد و یا مبهم و یا تحویل شده در خارج از موعد مقرر ترتیب اثر داده نخواهد شد. ۳- کلیه هزینه های متعلقه شامل هزینه نقل و انتقال، انتشار آگهی، عوارض، مالیات متعلقه و طرح آماده سازی و عوارض نوسازی و شهرداری و غیره کلاً به عهده برنده مزایده می باشد. ۴- بدیهی است در تاریخ ۹۸/۱۱/۱۹ نسبت به بازگشایی و بررسی پیشنهادات و اعلام نتیجه اقدام خواهد شد. ۵- شرایط پرداخت بهاء ملک به صورت نقد می باشد. ۶- واگذاری بدواً به صورت قرارداد بوده که پس از تسویه حساب قطعی توسط برنده مزایده و طی مراحل قانونی و ثبتی انتقال سند امکان پذیر خواهد بود. ۷- در صورتی که برنده اول ظرف مهلت یک هفته از تاریخ اعلامی در جهت تکمیل واریزی اقدامی ننماید؛ مبلغ سپرده به نفع اداره کل راه و شهرسازی خراسان رضوی ضبط و نفر دوم به عنوان برنده مزایده مشخص و اعلام و در صورت عدم واریز وجه از سوی برنده دوم در مهلت مشخصه نیز سپرده واریزی وی ضبط و مزایده تجدید خواهد شد.

مشخصات املاک مورد مزایده اداره کل راه و شهرسازی خراسان رضوی

ردیف	کد زمین	پلاک ثبتی	مساحت (مترمربع)	قیمت پایه /ریال	۵ درصد شرکت در مزایده/ریال	آدرس
۱	۶۹۳۹۹	۱۹۲۰ فرعی، مفروز و مجزی از ۲۰۸ فرعی از ۱۱۷ اصلی بخش یک گناباد	۲۵۰	۱,۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۷,۵۰۰,۰۰۰	گناباد، شهرک سعدی، خیابان مهدی ۳، قطعه ششم سمت چپ

اداره ارتباطات و اطلاع رسانی اداره کل راه و شهرسازی خراسان رضوی

گزارش تاریخی

مدرسه سعادت بوشهر
دارالفنون جنوب ایران

مجتبی سادات لاریجانی – تاسیس دارالفنون، به همت میرزا تقی خان امیرکبیر در ۱۲۳۰ خورشیدی، به عنوان اولین مرکز آموزش کلاسیک، تحولی بزرگ در امر آموزش و پرورش ایران ایجاد کرد. دبیری نیایید که به پیروی از سبک و سیاق آموزش در مجموعه دارالفنون، مدارس و مراکز آموزشی دیگری در شهرهای مختلف ایران تاسیس شد. یکی از مهم ترین این مراکز که به دارالفنون جنوب یا مادرمدارس جنوب ایران معروف شد، مدرسه سعادت بوشهر بود. شهر بندری بوشهر در دوران قاجار معتبرترین بندر تجاری جنوب کشور محسوب می شد و به همین دلیل، تاسیس مدرسه ای باسبک آموزش نوین در این بندر می توانست منشأ تحولات مهم فرهنگی در آن باشد. مدرسه سعادت به همت احمدخان دریابگی، حکمران وقت بوشهر، در سال ۱۲۷۸ شمسی تاسیس شد و از ابتدای شروع به کار خود، از تمامی قشرهای جامعه، محصل می پذیرفت. بعد از چندی، از نواحی جنوبی خلیج فارس، عتبات عالیات، کویت و حتی زنگبار و هندوستان نیز، محصلانی به این مدرسه اعزام شدند. این مدرسه با گذر از مشکلات پیش رو و با حمایت علما، به یکی از قطب های مهم آموزشی آن روز ایران تبدیل شد و پس از طی یک مرحله به همین ده ها سیاستمدار، شاعر و نویسنده، مورخ و محقق از آن دانش آموخته شدند. از ویژگی های بسیار مهم در روش آموزشی مدرسه سعادت، می توان به تدریس دروس به زبان انگلیسی و فرانسه، در کنار زبان فارسی، از پایه سوم اشاره کرد. تأثیر به وجود آمدن این مرکز آموزشی به حدی بود که ۱۸ اسفندماه، سالروز تاسیس مدرسه سعادت را به عنوان روز بوشهر جشن می گیرند. ساختمان مدرسه سعادت، در تاریخ ۱۱ بهمن ماه ۱۳۷۸ به عنوان یکی از آثار ملی به ثبت رسید.